

Kirsi Nousiainen, KLIAS ry hallituksen jäsen
Sh (YAMK), kliininen asiantuntija

Jonna Laine, KLIAS ry sihteeri
Sh (YAMK), kliininen asiantuntija, AmO, tohtorikoulutettava

Sini Hämäläinen, KLIAS ry puheenjohtaja
Sh (YAMK), kliininen asiantuntija, AmO

Kaikki yhteydenotot: klias@klias.fi

Kliiniset asiantuntijat (YAMK) ovat työelämän laajavastuisia osaajia

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK) on tarkoitettu työelämässä oleville korkeakoulututkinnon suorittaneille, jotka haluavat laajentaa ja syventää osaamistaan. Lähtökohtana on aito työelämä. Tutkinnossa tartutaan kiinni työelämän kehittämishaasteisiin ja muutoksiin. Tutkintoon hakevalta edellytetään kahden vuoden työkokemusta korkeakoulututkinnon jälkeen. Tavoitteena on luoda uutta, tutkimuksellista tietoa sekä asiantuntijaosaamista työelämään. YAMK - tutkinto antaa saman kelpoisuuden työtehtäviin kuin yliopistossa suoritettu ylempi korkeakoulututkinto. YAMK - tutkinto tarjoaa mahdollisuuden myös jatko-opintoihin.

Kliininen asiantuntija YAMK-koulutus keskittyy erityisesti kliinisen työn asiantuntijuuteen sekä käytännön kliinisen työn kehittämiseen sosiaali- ja terveysalan työpaikoilla. Lisäksi koulutus sisältää asiantuntijuuden johtamisen ja kehittämisen sisältöjä (Kotila ym. 2016).

Kliiniset asiantuntijat YAMK - KLIAS ry on 2018 perustettu yhdistys, jonka tavoitteena on toimia YAMK- taustaisten kliinisten asiantuntijoiden äänitorvena, aseman vahvistajana ja näkyvyyden edistäjänä sekä selkeyttää työnkuvia ja jakaa asiantuntijuutta. KLIAS ry:n vuoden 2020 - 2021 teemana on kliininen asiantuntija työelämässä.

Tutkimusten mukaan kliininen asiantuntija YAMK-tutkinto on yhä tuntematon työnantajille, vaikka tutkintoa on voinut suorittaa Suomessa vuodesta 2009 lähtien. Tutkinto tunnetaan työnantajien keskuudessa huomattavasti vähemmän kuin terveystieteiden maisterin tutkinto. Monelle työnantajalle näiden kahden tutkinnon roolien selkeys ja tunnettuus työelämässä oli epäselvää. Epätietoisuutta oli myös tutkintojen markkinoinnissa työnantajille. (Kelo & Niemi 2017, Nousiainen 2019).

Kirsi Nousiainen on tehnyt Klias ry:n tilaamana tutkimuksen kliininen asiantuntija (YAMK) ammattinimikkeen tunnettuudesta opinnäytetyönään Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa vuonna 2019.

KLIAS ry:n tilaaman tutkimuksen mukaan lähes kolme neljästä arvioi, että kliininen asiantuntija YAMK -tutkinto on käytännönläheisempi kuin terveystieteiden maisterin kliininen asiantuntija -tutkinto. Hieman yli puolet työnantajista piti YAMK-tutkintoa työelämälähtoisempänä kuin maisterin tutkintoa. Tästä huolimatta työnantajien mielestä terveystieteiden maisterin tutkinto on kelpoisempi julkisiin toimiin kuin kliinisen asiantuntijan YAMK -tutkinto (Nousiainen 2019).

Kansallinen Kliininen asiantuntija YAMK - opettajaverkosto on kuvannut yhteiset kliininen asiantuntija - koulutuksen ydin- ja alakohtaiset kompetenssikuvaukset. Alakohtaisia osaamiskuvauksia tarvitaan, koska Suomessa koulutus on monialaista. Samaan koulutukseen voivat hakeutua kaikki sosiaali- ja terveysalan korkeakoulututkinnon suorittaneet.

Sairaanhoitajaliitto on esittänyt tehtävänimikkeeksi sairaanhoitajataustaiselle YAMK-tutkinnon suorittaneille kliiniselle asiantuntijalle asiantuntijasairaanhoitaja-nimikettä. Kuitenkin sekä ruotsin- että englanninkielisissä nimikkeissä on usein etuliite avancerad/advanced (laajavastuinen). Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto on jo asiantuntijatehtävään valmistavaa koulutusta ja työelämässä on asiantuntijasairaanhoitajan toimia, joihin ei ole edellytetty maisteritason koulutusta. Tästä syystä opettajaverkosto käyttää ilmaisua laajavastuinen asiantuntija (advanced practitioner AP) kuvaamaan koulutuksen käyneen tehtävänkuvan vastuullisuuden lisääntymistä sekä sen laajuutta (Sulosaari ym. 2020).

Selkeät työnkuvat ja asiantuntijaroolit parantavat urakehitystä sekä mahdollistavat osaamisen tehokkaan hyödyntämisen työelämässä (Laapio-Rapi 2020). Nousiaisen (2019) mukaan työnantajat kaipasivat tietoa kliininen asiantuntija YAMK -tutkinnon eroista verrattuna terveystieteiden maisteri -tutkintoon, kliininen asiantuntija YAMK -opintojen sisällöstä ja koulutuksen tuottamasta osaamisesta.

Kliininen asiantuntija YAMK-koulutus mahdollistaa terveysalan työntekijöille urapolun, jonka avulla on mahdollista edetä kohti vaativia kliinisiä asiantuntijatehtäviä. Huoli kliininen asiantuntija YAMK -tutkinnon tunnettuudesta ja koulutusta vastaavien asiantuntijatehtävien saatavuudesta sekä osaamispotentiaalin hyödyntämisestä ulottuu koulutuksesta työelämään. Valmistuneet kliiniset asiantuntijat kokevat, että he eivät pääse hyödyntämään osaamistaan riittävällä tasolla selkeiden työnkuvien puuttuessa. Valtakunnallinen kouluttajaverkosto vahvisti kliininen asiantuntija YAMK koulutuksen keskeisiksi ydinkompetensseiksi tutkimuksen ja palveluiden kehittämisen, potilasohjauksen ja henkilöstön osaamisen kehittämisen, asiantuntijuuden johtamisen ja välittömän laajavastuisen kliinisen työn. (Sulosaari ym. 2020).

Sosiaali- ja terveysala on jatkuvassa muutoksessa sekä Suomessa että maailmalla. Asiantuntijuutta tarvitaan eri tasoilla osana tätä muutosta. Jatkuvasti muuttuvat väestön tarpeet sekä pula koulutetusta hoitohenkilöstöstä haastavat sosiaali- ja terveysalan kehittämään rakenteitaan ja luomaan uusia työnkuvia vahvistamaan osaamista ja jalkauttamaan näyttöön perustuvaa hoitotyötä työyksiköissä. Laajavastuisina asiantuntijoina YAMK- tutkinnon suorittaneilla kliinisillä asiantuntijoilla on paljon annettavaa tähän työhön (ICN 2020).

KLIAS ry luo edellytyksiä ylemmän ammattikorkeakoulun pohjalta saadun kliinisen asiantuntijaosaamisen hyödyntämiseen omalla urapolulla ja asiakkaiden laadukkaan palvelun toteuttamiseksi sosiaali- ja terveysalan moniammatillisessa toimintaympäristössä. Yhdistys pyrkii nostamaan YAMK-taustaisten kliinisten asiantuntijoiden osaamista ja erilaisia työnkuvia esiin. Tavoitteena on muun muassa, että työnantajat saavat tietoa, millaista osaamispotentiaalia ja laaja-alaista

asiantuntijuutta YAMK-tutkinnon suorittaneet kliiniset asiantuntijat tarjoavat esimerkiksi sote-uudistukseen. Avainasemassa ovat myös kliiniset asiantuntijat itse. Oman osaamisen esilletuominen työpaikalla lisää osaltaan tietoutta tutkinnon tarjoamasta laaja-alaisesta osaamisesta.

Lähteet:

International Council of Nurses (ICN) (2020) Guidelines on Advanced Practice Nursing. Luettavissa: https://www.icn.ch/system/files/documents/2020-04/ICN_APN%20Report_EN_WEB.pdf

Kelo, M. & Niemi, A. (2017) YAMK-tutkinnot uudistavat sosiaali- ja terveysalaa. Pro terveys, 44 (3), s. 28-30.

Kotila, J., Axelin, A., Fagerström, L., Flinkman M., Heikkinen, K., Jokiniemi, K., Korhonen, A., Meretoja, R., Suutarla, A. (2016) Sairaanhoidajien uudet työnkuvat - laatua tulevaisuuden sote-palveluihin. Luettavissa: <https://sairaanhoitajat.fi/wp-content/uploads/2020/01/Laajavastuinen-sairaanhoitaja-muuttaa-sote-palveluita.pdf>

Laapio-Rapi, E. (2020) Sairaanhoidajien rajatun lääkkeenmääräämistoiminnan tuottavuuden, tehokkuuden ja kustannusvaikuttavuuden arviointi perusterveydenhuollon avohoidon palveluprosesseissa. Väitöskirja. Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-335-497-5>

Nousiainen, K. (2019) Kliininen asiantuntija YAMK - tutkinnon tunnettuus. Kysely työnantajille. Opinnäytetyö. Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019121125911>

Sulosaari, V., Elomaa-Krapu, M., Hopia, H., Koivunen, K., Leinonen, R., Liikanen, E., Penttinen, U., Törmänen, O., Walta, L. & Heikkilä, J. (2020) Ydinkompetenssit kliinisen asiantuntijan (ylempi amk) koulutuksessa. AMK lehti - UAS Journal 1/2020. Luettavissa: <https://uasjournal.fi/1-2020/kliinisen-asiantuntijan-ydinkompetenssit/>